

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۰، دوره ۳، شماره ۴، صص ۴۷۲-۴۶۰

پتانسیل سنجی مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی

در شهرستان کامیاران

مهدی عبدالملکی^۱، حمید گنجائیان^۲

مدرس گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه کردستان، سنندج Designer82id@gmail.com

دانشجوی دکتری ژئومورفولوژی، دانشگاه تهران، تهران h.ganjaian@ut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۸

چکیده

بوم‌گردی شکل جدیدی از گردشگری و یکی از راهکارهای توسعه پایدار در مناطق روستایی است. بسیاری از مناطق به دلیل شرایط محیطی و فرهنگی مناسب، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم‌گردی دارند که از جمله این مناطق، شهرستان کامیاران است. با توجه به اهمیت موضوع و پتانسیل بالای شهرستان کامیاران، در این تحقیق به پتانسیل سنجی مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی در این شهرستان پرداخته شده است. در این تحقیق از نقشه‌های توپوگرافی ۱:۵۰۰۰۰، مدل رقومی ارتفاعی ۳۰ متر و لایه‌های اطلاعاتی به عنوان داده‌های تحقیق استفاده شده است. ابزار اصلی تحقیق نرم‌افزار ArcGIS است. روش کلی تحقیق به این صورت است که با استفاده از پارامترهای محیطی و انسانی و همچنین مدل تلفیقی منطق فازی و AHP، مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی در شهرستان کامیاران شناسایی شده است. بر اساس نتایج حاصله، بخش زیادی از مساحت شهرستان کامیاران شامل روستاهای مجاور شهرهای کامیاران و موش و همچنین روستاهای واقع در مسیر کامیاران-پالنگان به دلیل نزدیکی به جاده اصلی، نزدیک به نقاط شهری، نزدیکی به رودخانه، نزدیکی به ژئوسایت و سایت‌های فرهنگی و همچنین ارتفاع و شیب کم، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم‌گردی دارند.

کلمات کلیدی: بوم‌گردی، منطق فازی، AHP، شهرستان کامیاران

مقدمه

بوم‌گردی یکی از شاخه‌های گردشگری مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی است (اروجی، ۱۳۹۱). از سال ۱۹۹۴ میلادی و در نخستین هم‌اندیشی بین‌المللی انجمن‌های تخصصی اکولوژ، نوع جدیدی از اقامتگاه‌ها با نام اقامتگاه بومی یا اکولوژ به صورت رسمی به دنیای گردشگری معرفی شد که در این نوع، ساختار اقامتگاه با هویت آن درهم تنیده بود (قدیری معصوم و همکاران، ۱۳۹۹). بنابراین، بوم‌گردی شکل جدیدی از طبیعت-گردی و ماجراجویی است که هدف آن حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی محلی و بهبود رفاه جامعه محلی است (سرا، ۲۰۰۷). ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی راهکاری عملی برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری است (گیاناکیس، ۲۰۱۴) و هدف اصلی آن رسیدن به توسعه پایدار روستایی با ساماندهی و ارائه خدمات به گردشگران و طبیعت‌گردان است (هاوکینز، ۲۰۰۴).

در طی سال‌های اخیر، فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی کشورهای توسعه یافته، نقش مهمی در توسعه اقتصادی و اجتماعی آن‌ها داشته است (اسکات، ۲۰۰۷). یکی از راهکارهای موثر جهت ایجاد اشتغال در مناطق روستایی، توسعه گردشگری با رویکرد راه‌اندازی اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. این اقامتگاه‌ها به عنوان نمونه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی کوچک مقیاس و با مالکیت محلی محسوب می‌شوند (باتاچاریا، ۲۰۱۱). دلایل اهمیت راه‌اندازی اقامتگاه‌های بوم‌گردی، می‌تواند درگیر کردن جامعه محلی در فعالیت‌های گردشگری، توسعه گردشگری با رویکرد توسعه پایدار، قابل استفاده بودن در تمام فصول، افزایش طول مدت اقامت گردشگران و غیره باشد که اهمیت راه‌اندازی و توسعه خانه‌ها را دوچندان می‌کند (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین، اقامتگاه‌های بوم‌گردی یکی از کسب‌وکارهای کوچک گردشگری مبتنی بر ویژگی‌های مکانی، فضایی، فرهنگی و اجتماعی مقصد، نظیر غذا، صنایع دستی، فرهنگ محلی و غیره است. در این مکان‌ها، غلبه عوامل نرم‌افزاری بر عوامل سخت‌افزاری ملموس و قابل مشاهده است (ربانی، ۱۳۹۷).

بوم‌گردی دارای پتانسیل توسعه در جوامعی است که در آن‌ها جاذبه‌های اکولوژیکی و محیطیست با تلفیقی از فرهنگ و رفتارهای سنتی جوامع محلی ظاهر شده است (آذرنیوند، ۱۳۸۵). یکی از مناطقی که پتانسیل بالایی در زمینه توسعه بوم‌گردی دارد، شهرستان کامیاران در استان کردستان است. این شهرستان به دلیل موقعیت

-
- 1 .Serra
 - 2 .Giannakis
 - 3 .Hawkins
 - 4 .Scott
 - 5 .Bhattacharya

جغرافیایی و قرار گرفتن در منطقه کارستیک، دارای توان هیدرولوژی، ژئومورفولوژی و اکولوژی بالایی است و همچنین به دلیل حفظ ارزش‌ها و آداب و رسوم در مناطق روستایی آن، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم‌گردی دارد. با وجود پتانسیل بالای این شهرستان در زمینه بوم‌گردی، تاکنون مطالعات جامعی در این زمینه صورت نگرفته است، بر این اساس در این پژوهش بر مبنای پارامترهای محیطی و انسانی به پتانسیل‌سنجی مناطق مستعد جهت توسعه بوم‌گردی در شهرستان کامیاران پرداخته شده است.

اهمیت موضوع بوم‌گردی سبب شده است تا در این مورد تحقیقات مختلفی در سطح ایران و جهان صورت گیرد که از جمله آن‌ها می‌توان به تریجوس^۱ و همکاران (۲۰۰۸) اشاره کرد که به بررسی شبکه‌های پشتیبانی برای گردشگری و بوم‌گردی روستایی در کاستاریکا پرداختند. اردم و تیکت^۲ (۲۰۱۳) به بررسی اثرات اقامتگاه‌های بوم‌گردی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داده است که این اقامتگاه‌ها توانسته‌اند که یک گرایش جدید در صنعت هتلداری به وجود آورند. ربکا^۳ و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار گردشگری در کشور کنیا پرداختند. آنکایا^۴ و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی توان اکوتوریسمی جهان و ترکیه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پرداختند. فرجی‌راد و احسانی (۱۳۹۰) به بررسی تاثیر اقامتگاه‌های محلی بر ارتقای سطح زندگی جامعه محلی در روستاهای گرمه و شیب‌دراز (جزیره قشم) پرداختند. عزت پناه و همکاران (۱۳۹۴) به امکان‌سنجی توسعه بوم‌گردی در شهرستان علی‌آباد کتول پرداختند. عباسی و رضوانی (۱۳۹۶) به بررسی بوم‌گردی روستایی و نقش آن در توسعه پایدار گردشگری در شهرستان پاوه پرداختند. عنابستانی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی و تحلیل آثار ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه سکونتگاهی روستایی شهرستان چناران پرداختند. بوزرجمهری و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی نقش گردشگری و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توانمندسازی زنان روستایی پرداختند. حسام (۱۳۹۸) به شناسایی موانع تأسیس و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی در نواحی روستایی استان گیلان پرداختند.

منطقه مورد مطالعه: شهرستان کامیاران از نظر تقسیمات سیاسی در استان کردستان قرار دارد. این شهرستان از سمت شمال به شهرستان سنندج، از شمال شرق به دهگلان، از شرق به سنقر، از جنوب به کرمانشاه، از جنوب غرب به جوانرود، از غرب به پاوه و از شمال غرب به سروآباد محدود می‌شود (شکل ۱). از نظر ژئومورفولوژی، بخش زیادی از مساحت این شهرستان را واحد کوهستان از جمله کوهستان‌های شاهو و آوالان در بر گرفته

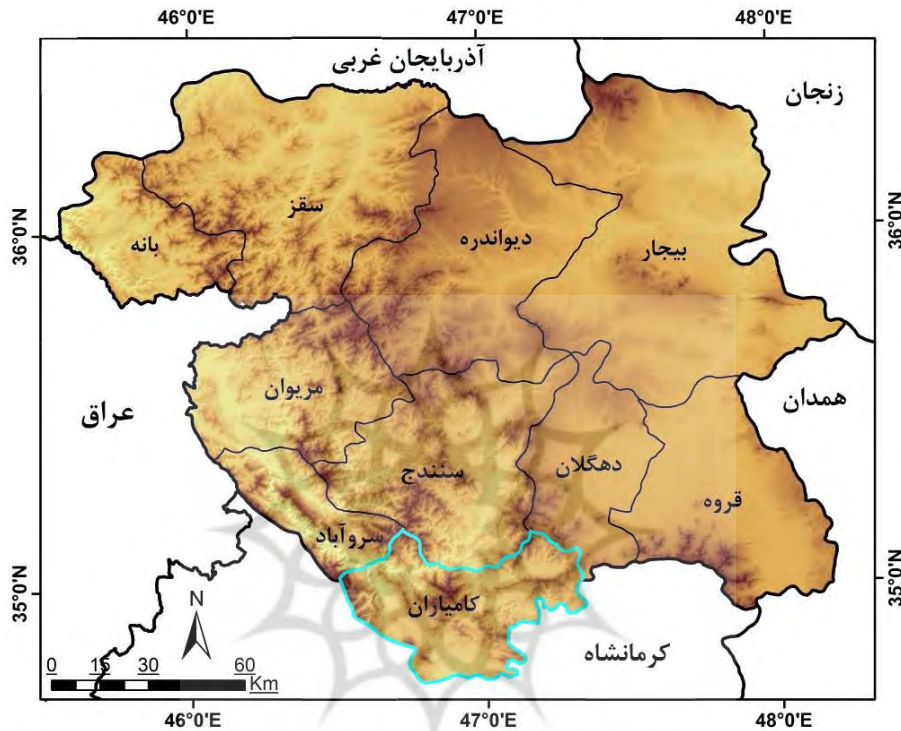
1 .Trejos

2 .Erdem & Tetik

3 .Rebecca

4 .Ankaya

است و با توجه به کارستیک بودن منطقه، علاوه بر دارا بودن منابع آب سطحی و زیرزمینی قابل توجه، دارای تنوع لندفرمی زیادی است که همین مسئله سبب توان بالای ژئوتوریسمی و اکوتوریسمی این شهرستان شده است. از نظر تقسیمات هیدرولوژی، بخش زیادی از مساحت این شهرستان در حوضه آبریز سیروان قرار دارد و بخش‌های جنوبی آن نیز در زیرحوضه رازآور واقع شده است و از نظر اقلیمی نیز با توجه به قرارگیری در مسیر بادهای غربی داری بارش قابل توجهی است.

شکل ۱: نقشه موقعیت منطقه مورد مطالعه

مواد و روش‌ها

در این تحقیق به منظور دستیابی به اهداف مورد نظر از نقشه‌های توپوگرافی ۱:۵۰۰۰۰، مدل رقومی ارتفاعی ۳۰ متر SRTM، اطلاعات بدست آمده از طریق بازدیدهای میدانی و مطالعات کتابخانه‌ای (اطلاعات مورد نیاز در مورد موقعیت ژئوسایت‌ها و سایت‌های فرهنگی شهرستان کامیاران) و لایه‌های رقومی اطلاعاتی به عنوان اطلاعات تحقیق استفاده شده است. ابزار اصلی تحقیق نرم‌افزار ArcGIS بوده و مدل مورد استفاده در تحقیق نیز شامل مدل تلفیقی منطق فازی و AHP می‌باشد. روش کلی کار در این تحقیق به این صورت بوده است که با استفاده از مدل تلفیقی منطق فازی و AHP و همچنین بر مبنای ۷ پارامتر (فاصله از جاده، فاصله از نقاط

شهری، فاصله از ژئوسایت‌ها، فاصله از سایت‌های فرهنگی، ارتفاع، شیب و فاصله از رودخانه)، مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی شناسایی شده است. در ادامه به تشریح مراحل کار پرداخته شده است:

۱. **تعیین پارامترهای مورد استفاده:** تعیین پارامترهای مورد استفاده جهت شناسایی مناطق مستعد توسعه ژئوتوریسم بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای و وضعیت محیطی شهرستان کامیاران بوده است.
۲. **فازی‌سازی لایه‌های اطلاعاتی:** پس از تهیه لایه‌های اطلاعاتی، با توجه به ارزشی که هر لایه جهت توسعه بوم‌گردی دارد، لایه‌ها در نرم‌افزار ArcGIS فازی‌سازی شده‌اند.
۳. **وزن‌دهی به لایه‌های اطلاعاتی:** با توجه به اینکه ارزش و اهمیت لایه‌ها یکسان نیست، پس از فازی‌سازی لایه‌ها، با استفاده از مدل AHP به لایه‌ها وزن داده شده است و سپس وزن بدست آمده بر روی هر لایه اعمال شده است.
۴. **تلفیق و ترکیب لایه‌های اطلاعاتی:** پس از اعمال وزن لایه‌ها، لایه‌های اطلاعاتی با استفاده از عملگر گامای فازی با هم ترکیب شده و در نهایت نقشه نهایی مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی در شهرستان کامیاران در ۴ کلاس تهیه شده است.

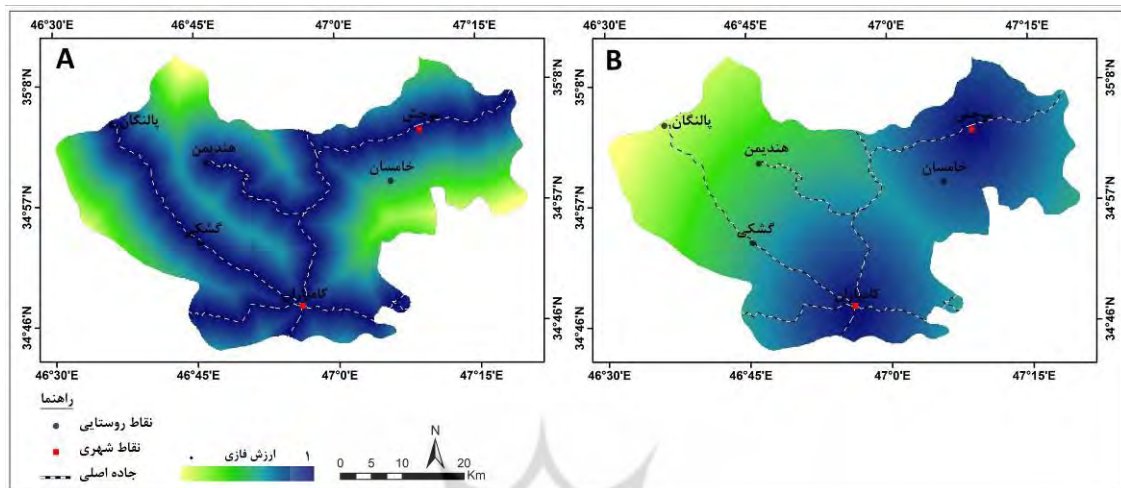
بحث و نتایج

در این تحقیق به منظور شناسایی مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی در شهرستان کامیاران از ۷ پارامتر استفاده شده است که در ادامه به تشریح آن‌ها پرداخته شده است:

-تشریح پارامترهای مورد استفاده

فاصله از جاده و نقاط شهری: یکی از مواردی که نقش مهمی در توسعه گردشگری و بوم‌گردی دارد، وضعیت دسترسی است. به طور معمول روستاهایی که به راه‌های ارتباطی خصوصاً جاده‌های اصلی نزدیک هستند، بیش‌تر مورد توجه گردشگران قرار می‌گیرند. همچنین ارائه خدمات و زیرساخت‌های نیز در این روستا کم هزینه‌تر خواهد بود و به سهولت بیش‌تری صورت می‌گیرد. بنابراین، روستاهایی که نزدیک به جاده‌های اصلی هستند، پتانسیل بیش‌تری جهت توسعه بوم‌گردی دارند. همچنین فاصله از نقاط شهری نیز نقش مهمی در توسعه بوم‌گردی دارد، زیرا روستاهایی که در نزدیکی نقاط شهری هستند، بیش‌تر مورد توجه گردشگران قرار می‌گیرند. در واقع، هزینه و مسافت کم‌تر سبب می‌شود که روستاهای نزدیک به نقاط شهری پتانسیل بیش‌تری جهت جذب گردشگر و توسعه بوم‌گردی داشته باشند. با توجه به موارد مذکور، به منظور فازی‌سازی این

لایه‌ها، به مناطق نزدیک به جاده اصلی و نقاط شهری ارزش نزدیک به ۱ و به مناطق دورتر ارزش نزدیک به صفر داده شده است (شکل ۲).

شکل ۲: نقشه فازی شده لایه‌های اطلاعاتی، (A) فاصله از جاده (B) فاصله از نقاط شهری

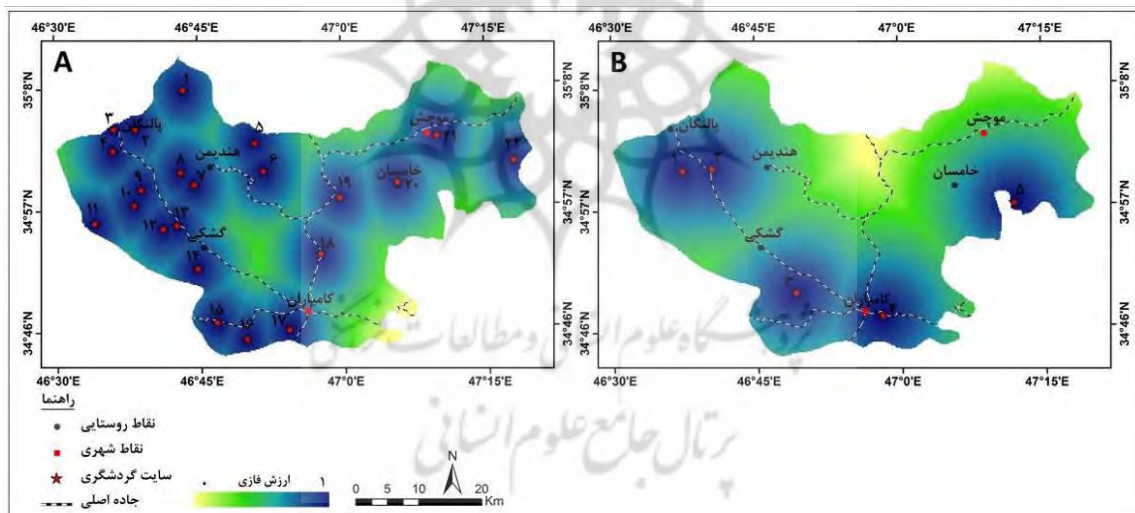
فاصله از ژئوسایت‌ها و سایت‌های فرهنگی: شهرستان کامیاران به دلیل وضعیت ژئومورفولوژی، هیدرواقليمی و زمین‌شناسی، دارای پتانسیل طبیعت‌گردی بالایی است و همین مسئله سبب شده است تا این شهرستان جاذبه‌های طبیعی زیادی جهت بازدید داشته باشد. در این تحقیق بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای و بازدیدهای میدانی، ژئوسایت‌های مستعد شهرستان کامیاران شناسایی شده است که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به دره پالنگان، دره دولاب، کوهستان شاهو، دریاچه سد گاوشان و رودخانه تنگیور اشاره کرد (جدول ۱). با توجه به اینکه ژئوسایت‌های شناسایی شده در طول سال مورد توجه گردشگران قرار دارد، بنابراین روستاهای مجاور این ژئوسایت‌ها، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم‌گردی دارند. همچنین این شهرستان علاوه بر جاذبه‌های طبیعی، دارای سایت‌های فرهنگی مهمی هم است (جدول ۲) که این سایت‌ها نیز می‌توانند نقش مهمی در توسعه توان بوم‌گردی روستاهای مجاور خود داشته باشند. با توجه به موارد مذکور، پس از تهیه لایه اطلاعاتی مربوط به سایت‌های طبیعی (ژئوسایت‌ها) و فرهنگی، به منظور فازی‌سازی این لایه‌ها، به مناطق نزدیک به سایت‌های طبیعی و فرهنگی ارزش نزدیک به ۱ و به مناطق دورتر ارزش نزدیک به صفر داده شده است (شکل ۳).

جدول ۱: ژئوسایت‌های مستعد شهرستان کامیاران

موقعیت در نقشه	ژئوسایت	دهستان	موقعیت در نقشه	ژئوسایت	دهستان
۱	تنگی سر	گاورود	۱۳	سدزیویه	ژاورود
۲	قله دژن	ژاورود	۱۴	دره تخت زنگی	ژاورود
۳	دره پالنگان	ژاورود	۱۵	دره ویان	شاهو
۴	رودخانه تنگیور	ژاورود	۱۶	سراب ماراب	ژاورود
۵	دره دولاب	عوالان	۱۷	دشت امیرآباد	شاهو
۶	ارتفاعات آوالان	عوالان و گاورود	۱۸	گردنه مروارید	سورسور
۷	چم گوره	ژاورود	۱۹	سد گاوشان	سورسور
۸	چشمه گلیان	ژاورود	۲۰	دشت خامسان	سورسور
۹	دره داوان	ژاورود	۲۱	دشت موچش	امیرآباد
۱۰	دره تیلکو	ژاورود	۲۲	دشت گرگر	امیرآباد
۱۱	ارتفاعات شاهو	ژاورود و شاهو			
۱۲	قله پیرخدر	ژاورود			

جدول ۲: لیست سایت‌های فرهنگی منطقه مورد مطالعه

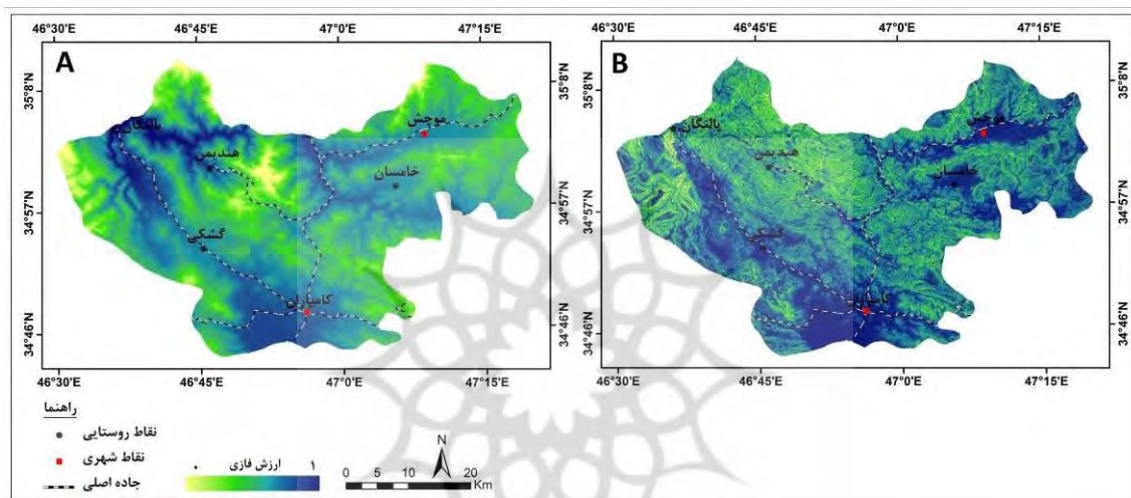
موقعیت در شکل	سایت فرهنگی	دهستان
۱	کتیبه آشوری زینانه	ژاورود
۲	زیارتگاه عکاشه	ژاورود
۳	تپه تاریخی طیانه	شاهو
۴	پل شیروانه	بیلوار
۵	زیارتگاه کومائین	سورسور

شکل ۳: نقشه فازی شده لایه‌های اطلاعاتی، (A) فاصله از ژئوسایت (B) فاصله از سایت فرهنگی

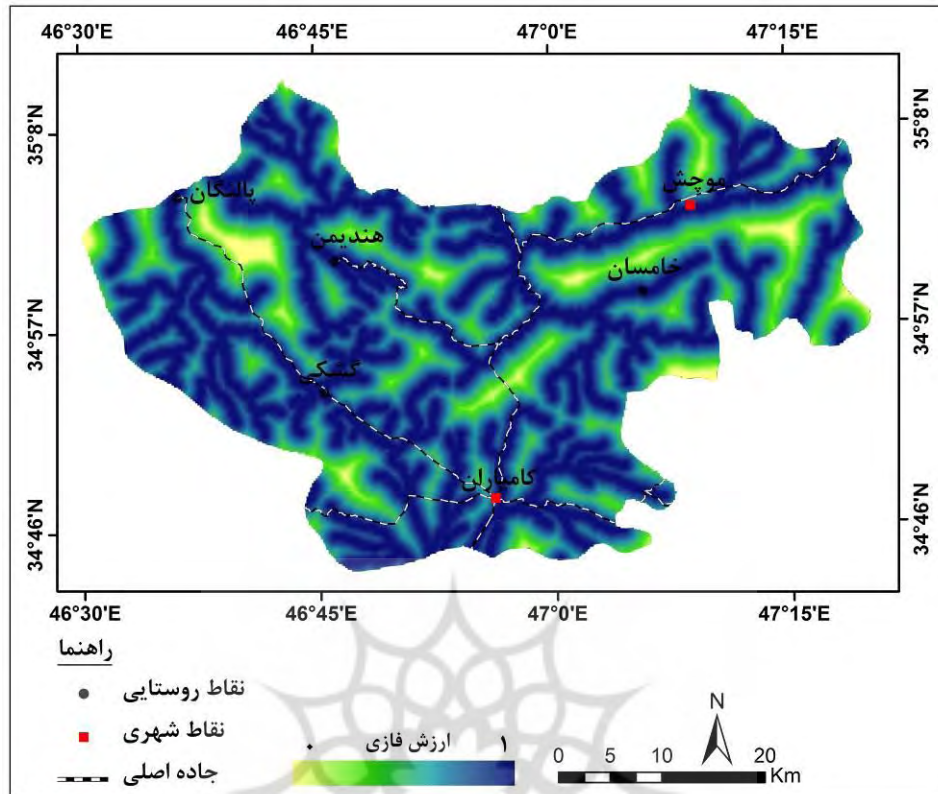
ارتفاع و شیب: وضعیت ژئومورفولوژی نقش مهمی در توسعه گردشگری مناطق دارد. ارتفاع و شیب در کنار جاذبه‌های طبیعی که برای مناطق ایجاد می‌کنند، در بسیاری از مناطق نقش محدود کننده دارند و مانع از توسعه زیرساخت‌ها و در نتیجه کاهش گردشگر می‌شوند. قرار گرفتن شهرستان کامیاران در منطقه کوهستانی سبب

شده است تا بعضی از مناطق این شهرستان از جمله دامنه‌های شاهو در ارتفاع بیش از ۲۰۰۰ متر قرار داشته باشد که این مسئله باعث شده تا بخش زیاد از مسیرهای این مناطق را دامنه‌های پرشیب دربرگیرد و دسترسی به این مناطق را برای گردشگران با سختی مواجه کند. همچنین مناطق مرتفع در فصول سرد سال نیز اغلب با مشکل یخبندان مواجه هستند که این مسئله نیز به عنوان یکی از محدودیت‌های روستاهای مرتفع محسوب می‌شود. با توجه به موارد مذکور، به منظور فازی‌سازی این لایه‌ها، به مناطق کم ارتفاع و کم شیب ارزش نزدیک به ۱ و به مناطق با شیب و ارتفاع زیاد ارزش نزدیک به صفر داده شده است (شکل ۴).

شکل ۴: نقشه فازی شده لایه‌های اطلاعاتی، (A) ارتفاع (B) شیب

فاصله از رودخانه: رودخانه‌ها از عوامل موثر در توسعه اکوتوریسمی مناطق محسوب می‌شود و با توجه به اینکه چشم‌انداز متنوعی ایجاد می‌کنند، همواره از مسیرهای گردشگری محسوب می‌شوند. با توجه به اینکه رودخانه‌های شهرستان کامیاران از جمله گاورود، تنگیور و سیروان دارای دبی قابل توجهی هستند، این رودخانه‌ها در کنار تامین منابع آب منطقه، به عنوان پتانسیل‌های گردشگری شهرستان کامیاران نیز محسوب می‌شوند. با توجه به موارد مذکور، روستاهای نزدیک به رودخانه‌ها دارای توان بوم‌گردی بیش‌تری نسبت به سایر مناطق هستند، بنابراین به منظور فازی‌سازی این لایه، به مناطق نزدیک به رودخانه ارزش نزدیک به ۱ و به مناطق دور از رودخانه ارزش نزدیک به صفر داده شده است (شکل ۵).

شکل ۵: نقشه فازی شده فاصله از رودخانه

-وزن‌دهی به لایه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

با توجه به اینکه ارزش و اهمیت لایه‌های اطلاعاتی یکسان نیست، پس از فازی‌سازی لایه‌های اطلاعاتی برای وزن‌دهی به آن‌ها از فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) استفاده شده است. به منظور امتیازدهی به معیارها از طریق پرسش‌نامه و دیدگاه‌های کارشناسان امر استفاده شده است. برای انجام محاسبات از نرم‌افزار expert choice استفاده شده و پس از بدست آوردن وزن‌های نهایی هر کدام از معیارها (جدول ۳)، وزن بدست آمده در نرم‌افزار ARCGIS بر روی لایه‌ها اعمال شده است.

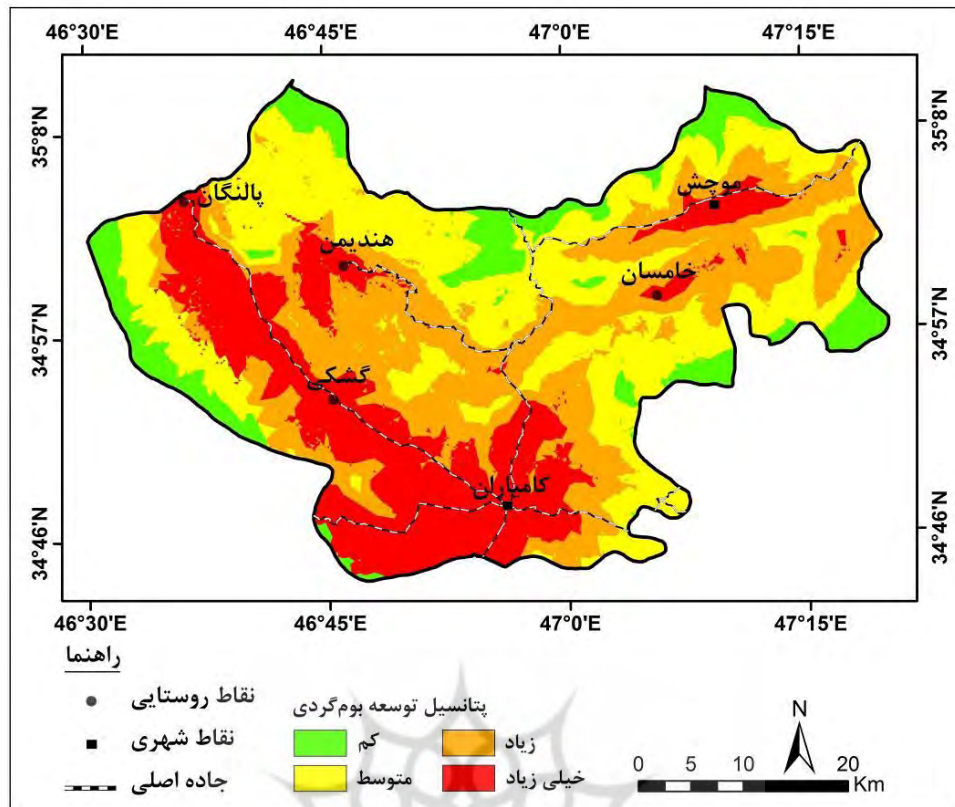
جدول ۳: وزن لایه‌های اطلاعاتی بر اساس مدل AHP

فاصله از رودخانه	شیب	ارتفاع	فاصله از سایت فرهنگی	فاصله از ژئوسایت	فاصله از نقاط شهری	فاصله از جاده	پارامتر
۰/۱۷۵	۰/۱۶۱	۰/۱۰۶	۰/۱۲۷	۰/۱۳۵	۰/۱۵۱	۰/۱۴۵	وزن

-تلفیق و ترکیب لایه‌های اطلاعاتی

پس از وزن‌دهی به لایه‌های اطلاعاتی، وزن بدست آمده بر روی لایه‌ها اعمال شده است و سپس لایه‌های اطلاعاتی با استفاده از گامای فازی با هم تلفیق و ترکیب شده و در نهایت نقشه نهایی مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی در شهرستان کامیاران در ۴ کلاس تهیه شده است (شکل ۶). بر اساس نقشه تهیه شده، بخش زیادی از این شهرستان دارای پتانسیل زیاد و خیلی زیادی جهت توسعه بوم‌گردی است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

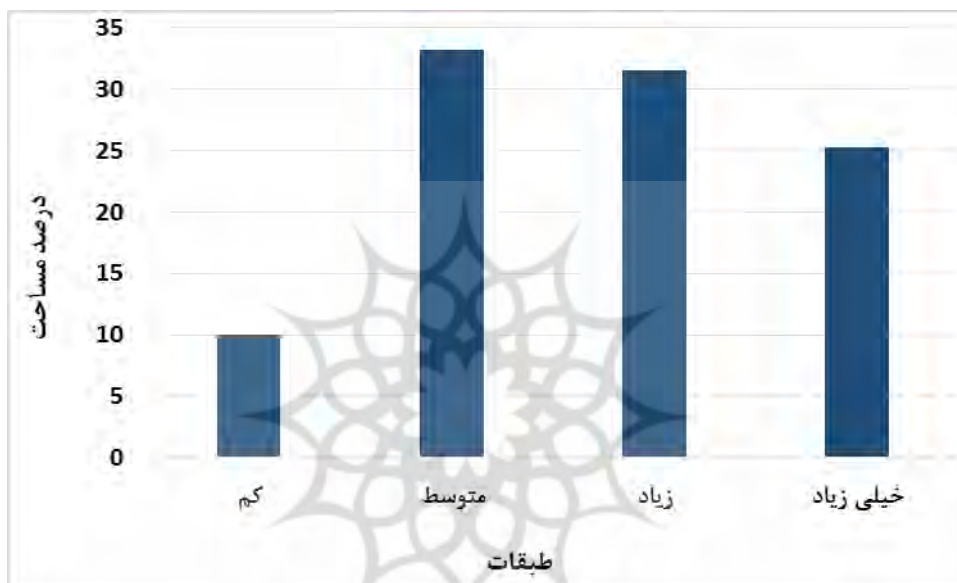

شکل ۶: نقشه مناطق مستعد توسعه بوم گردی در شهرستان کامیاران

در جدول ۴ و شکل ۷، مساحت و درصد مساحت طبقات نشان داده شده است. بر اساس نتایج حاصله، ۱۱۵۶ کیلومترمربع معادل ۵۶/۷ درصد از مساحت شهرستان را طبقات با پتانسیل زیاد و خیلی زیاد توسعه بوم گردی دربرگرفته است. این مناطق عمدتاً شامل روستاهای حاشیه شهر کامیاران و موچش و همچنین روستاهای واقع در مسیر کامیاران-پالنگان است که به دلیل نزدیکی به جاده اصلی، نزدیک به نقاط شهری، نزدیکی به رودخانه، نزدیکی به ژئوسایت و سایت‌های فرهنگی و همچنین ارتفاع و شیب کم، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم گردی دارند. همچنین ۲۰۳ کیلومترمربع معادل ۱۰ درصد از مساحت شهرستان نیز به دلیل دوربودن از جاده اصلی و نقاط شهری، ارتفاع و شیب زیاد، پتانسیل کمی جهت توسعه بوم گردی دارند. مجموع نتایج حاصله بیانگر این است که شهرستان کامیاران پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم گردی دارد که نیاز است به این مسئله توجه ویژه‌ای شود.

جدول ۴: مساحت و درصد مساحت طبقات

طبقات	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
مساحت	۲۰۳	۶۷۷	۶۴۲	۵۱۴
درصد مساحت	۱۰	۳۳/۳	۳۱/۵	۲۵/۲

شکل ۷: نمودار درصد مساحت طبقات

نتیجه گیری

مناطق مختلف با توجه به شرایط محیطی و انسانی حاکم بر آن‌ها، پتانسیل‌های متفاوتی جهت توسعه بوم‌گردی دارند. شهرستان کامیاران به دلیل برخورداری از شرایط مناسبی هیدرواقليمی، ژئومورفولوژی، زمین‌شناسی و همچنین مسائل فرهنگی، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم‌گردی دارد. با توجه به اهمیت مسئله بوم‌گردی و اثرات مثبت آن در نواحی روستایی، در این تحقیق به شناسایی مناطق مستعد توسعه بوم‌گردی در شهرستان کامیاران پرداخته شد. بر اساس نتایج حاصله، بخش زیادی از مساحت شهرستان کامیاران شامل روستاهای مجاور شهرهای کامیاران و موچش و همچنین روستاهای واقع در مسیر کامیاران-پالنگان به دلیل نزدیکی به جاده اصلی، نزدیک به نقاط شهری، نزدیکی به رودخانه، نزدیکی به ژئوسایت و سایت‌های فرهنگی و همچنین

ارتفاع و شیب کم، پتانسیل بالایی جهت توسعه بوم‌گردی دارند. با توجه به اینکه شهرستان کامیاران در یک منطقه کارستیک واقع شده است و دارای تنوع چشم‌انداز، محیط دست نخورده و توان هیدرولوژی بالایی است، توسعه بوم‌گردی در این شهرستان می‌تواند با سهولت بیش‌تری نسبت به بسیاری از مناطق صورت گیرد. همچنین، از آنجایی که بوم‌گردی یکی از روش‌های دستیابی به توسعه پایدار در مناطق روستایی است و بخش زیادی از روستاهای کامیاران مستعد بوم‌گردی هستند، بنابراین لازم است تا برنامه جامعی جهت توسعه بوم‌گردی، خصوصاً در روستاهای مستعد ارائه شود تا ضمن بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی نواحی روستایی، مانع از مهاجرت‌های بی‌رویه روستاییان به مناطق شهری شوند.

منابع

۱. اروچی، حسن (۱۳۹۱)، تبیین روند توسعه گردشگری در مناطق روستایی (مورد مطالعه: شهرستان خورو بیابانک)، رساله دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم، دانشگاه خوارزمی، دانشکده علوم جغرافیایی
۲. آذرینوند، حسین؛ نصری، مسعود؛ نجفی، علی (۱۳۸۵)، اکوتوریسم و جاذبه‌های طبیعی در جلب گردشگران در مناطق کویری، همایش علمی منطقه‌ای معماری کویر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردستان، اردستان.
۳. بوزرجمهری، خدیجه؛ شایان، حمید؛ اخلاقی، مرضیه (۱۳۹۸)، نقش گردشگری و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توانمندسازی زنان روستایی، همایش ملی توسعه پایدار (با رویکرد فرصت‌ها و چالش‌های سرمایه‌گذاری در منطقه ترشیز)، کاشمر
۴. حسام، مهدی (۱۳۹۸)، شناسایی موانع تأسیس و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی در نواحی روستایی استان گیلان، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، دوره ۱۰، شماره ۳، صص ۵۵۹-۵۴۹
۵. ربانی، راضیه (۱۳۹۷)، بررسی پتانسیل‌های اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه گردشگری نسل سوم، (موردپژوهی: اقامتگاه‌های بوم‌گردی استان اصفهان)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده پژوهش‌های عالی هنر و کارآفرینی. دانشگاه اصفهان.
۶. عباسی، عالم؛ رضوانی، محمد (۱۳۹۶)، بوم‌گردی روستایی و نقش آن در توسعه پایدار گردشگری (مطالعه موردی: شهرستان پاوه استان کرمانشاه)، کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری، مدیریت شهری و محیط زیست، کرج
۷. عزت‌پناه، بختیار؛ نخعی، مهدی؛ خداداد، مهدی (۱۳۹۴)، امکان‌سنجی توسعه بوم‌گردی در شهرستان علی‌آباد کتول با مدل GIS و SWOT، اولین همایش ملی پیشرفت‌ها و چالش‌ها در علوم، مهندسی و فناوری، شیراز

۸. عنابستانی، علی اکبر؛ گیاهی، حسن؛ جوانشیری، مهدی (۱۳۹۷)، بررسی و تحلیل آثار ایجاد اقامتگاه-های بوم‌گردی بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی (نمونه: روستای رادکان شهرستان چناران)، فصلنامه برنامه‌ریزی فضا (جغرافیا)، سال ۸، شماره ۲، صص ۱-۲۴
۹. فرجی‌راد، عبدالرضا؛ احسانی، افسانه (۱۳۹۰)، بررسی تاثیر اقامتگاه‌های محلی (خوشه سار بوم‌گردی) بر ارتقاء سطح زندگی جامعه محلی (با تاکید بر روستای گرمه و شیب دراز)، مجله جغرافیای سرزمین، دوره ۸، شماره ۲، صص ۶۳-۷۸
۱۰. قدیری معصوم، مجتبی؛ مینایی، مه‌رسا؛ دربان آستانه، علیرضا (۱۳۹۹)، نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه گردشگری روستایی در نواحی روستایی شهرستان خور و بیابانک، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۹، شماره ۲، صص ۲۳-۴۲
۱۱. کاروان، عزیزی؛ رستگار، شفق؛ حیدری، قدرت‌الله؛ جعفریان، زینب (۱۳۹۸)، اثرات اقتصادی-اجتماعی بوم‌گردی بر توانمندی جوامع محلی (مورد: ناحیه بلده در استان مازندران)، سال ۸، شماره ۱، صص ۷۹-۹۶

12. Ankaaya, F. Ü., Balık, G., Aslan, B. G. 2018. *Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi, 1 (2), pp. 69-72.*
13. Bhattacharya, D., Chowdhury, B., Sarkar, R. 2011. *Irresponsible Ecotourism practices flanking the Best National Park in India: A Multivariate Analysis. 2nd International Conference on Business and Economic Research (2nd Icbcr 2011) Proceeding, pp: 1901-1928.*
14. Erdem, B., Tetik, N. 2013. *A New Trend in the Hotel Industry: Ecologes, Studia Ubb Geographia, Lviii, 1, pp: 85-92.*
15. Giannakis, E. 2014. *The Role of Rural Tourism on the Development of Rural Areas: The Case of Cyprus. Romanian Journal of Regional Science, 8(1), pp: 38-53.*
16. Hawkins, D. E. 2004. *A protected areas ecotourism competitive cluster approach to catalyse biodiversity conservation and economic growth in Bulgaria, Journal of Sustainable Tourism, 12 (3), pp: 219-244.*
17. Rebecca, C. h., Rose, B., Bor, T. 2015. *Eco-Lodges, a Future for Sustainable Tourism in Kenya, Journal of Tourism, Hospitality and Sports, 8, pp: 37-41.*
18. Scott, A. 2007. *Alternative tourism-timer dependencies & the development of forested rural regions. Forest policy and economics.*
19. Serra, G. 2007. *Ecotourism in the Palmyra desert, Syria a Feasibility Study*
20. Trejos, B., Chiang, L. H. N., Huang, W. C. 2008. *Support networks for community-based tourism in rural Costa Rica, The Open Area Studies Journal, 1 (1), pp: 16-25.*